

A MAGYAR KÖZTÁRSASSÁG NEVÉBEN!

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága a Budapesten, 2009. évi március hó 31. napján megtartott nyilvános ülésen meghozta a következő

v é g z é s t :

A garázdaság vétsége miatt a terhelt ellen folyamatban volt büntetőügyben a védő által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálva a Pesti Központi Kerületi Bíróság 12.B.IX.33.762/2007/11. számú ítéletét és a Fővárosi Bíróság 20.Bf.IX.9720/2007/5. számú végzését hatályában fenntartja.

A végzés ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

A Pesti Központi Kerületi Bíróság a megismételt eljárás során, 2007. szeptember 13-án kihirdetett 12.B.IX.33.762/2007/11. számú ítéletével a terheltet bűnösnek mondotta ki garázdaság vétségében és ezért 1 évre próbára bocsátotta. Ugyanakkor az ítélet írásba foglalt, indokolással ellátott példányának rendelkező részében azt rögzítette, hogy a terhelt bűnössége a garázdaság vétsége mellett rongálás vétségében is megállapítást nyert.

A megállapított tényállás lényege szerint a terhelt 2004. március 28-án 05.40 óra körül B. a járdán haladva, a járda mellett parkoló személygépjárművek közül két személygépkocsi jobboldali visszapillantó tükrét kézzel megütötte. Az ütéstől mindkét tükror elhajolt, azonban kár nem keletkezett. Továbbhaladva egy másik parkoló személygépkocsi jobboldali visszapillantó tükrét kézzel, felülről lefelé irányuló mozdulattal ugyancsak megütötte. Az ütés következtében a tükror háza letört, lapja a földre esett.

A terhelt a bűncselekménnyel 4514 Ft kárt okozott, amely az eljárás során nem térült meg. A terhelt magatartása alkalmas volt arra, hogy másokban megbotráncozást, riadalmat keltsen.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen - amelyet az ügyész tudomásul vett - a terhelt fellebbezett felmentése érdekében. Fellebbezésének indokolásában sérelmezte azt is, hogy az elsőfokú bíróság a kézbesített ítéletében rongálás vétségében is bűnösnek jelölte meg.

A Fővárosi Bíróság a 2008. május 27-én meghozott, 20. Bf. IX. 9720/2007/5. számú végzésével az elsőfokú bíróság ítéletét azzal hagyta helyben, hogy az írásba foglalt ítélet rendelkező részéből a rongálás vétségére utalást mellőzte.

A jogerős határozatok ellen a Be. 416. §-a (1) bekezdésének b/ és c/ pontjára hivatkozással a terhelt védője élt felülvizsgálati indítvánnyal, azok hatályon kívül helyezése és új eljárás elrendelése érdekében.

Az indítvány indokolása szerint elsősorban is anyagi jogszabályt sértettek az eljáró bíróságok a terhelt bűnösségének garázdaság vétségében megállapításával, miután az adott cselekmény, - amelynek elkövetését a terhelt továbbra is vitatja - az irányadó tényállásban rögzítettek mellett sem meríti ki a garázdaság bűncselekményének tényállását. Az ugyanis nem tekinthető sem kihívóan közösségellenesnek, sem riadalom keltésére alkalmasnak, mivel azt senki nem láthatta, hiszen az elkövetés helyén más nem tartózkodott. Az elkövetési szándék is hiányzik, miután mindez a terhelt számára is látható volt.

Az ítélkezési gyakorlat szerint pedig garázdaság nem állapítható meg a rongálás mellett, ha az elkövető szándéka eshetőlegesen sem irányult megbotráncozás, riadalom keltésére, és ennek bekövetkezésére nem volt reális lehetőség (BH.1992/83. sz. eseti határozat). Ezt erősíti meg az a jogirodalmi álláspont is, mely szerint valamely cselekmény a megbotráncozás vagy riadalom keletkezésének reális veszélyét csak akkor válthatja ki, ha a cselekményt többen észlelik, azaz legalább két személy észleli. Emellett, ha az elkövetés körülményei olyanok, hogy a történetekről csak kevesen szerezhetnek közvetlenül tudomást, akkor az tárgyilag alkatlan a köznyugalom veszélyeztetésére. (Erdőssy-Földvári-Tóth: Magyar Büntetőjog Különös Rész /Budapest, 2005. Osiris Kiadó/ 350. oldal)

A további védői érvek szerint a bűnösség megállapítására kétséget kizáróan nem bizonyított tényeknek a terhelt terhére értékelésével, ekként a Be. 4. §-a (2) bekezdésének sérelmével került sor, ami egyben a Be. 416. § (1) bekezdés b/ pontja szerinti felülvizsgálati ok megvalósulását eredményezte. A szolgálatban lévő, intézkedő

rendőrnek az indítvány szerint ellentmondásos vallomása ugyanis a terhelt tagadásával szemben nem lett volna elfogadható, így a terheltet az ellene emelt vád alól, védekezésének elfogadásával fel kellett volna menteni.

Eljárásjogi felülvizsgálati okként pedig az indítvány arra hivatkozott, hogy az ítélet rendelkező része és indokolása alapvetően ellentétes abban a kérdésben, a terhelt bűnösségének rongálás vétségében megállapítására sor került-e, és ha igen, milyen jogi indokok alapján. Ezért a Fővárosi Bíróság az elsőfokú ítéletet nem bírálhatta volna el, azt abszolút eljárásjogi szabálysértés miatt hatályon kívül kellett volna helyeznie. Ennek elmulasztásával maga is abszolút szabálysértést valósított meg.

A Legfőbb Ügyészség BF.2645/2008. számú átiratában a támadott határozatok hatályban tartását indítványozta.

Az ügyészi álláspont szerint az indítvány a terhelt védekezésének elvetését sérelmező részében a megállapított tényállást támadja, ekként törvényben kizárt. Az anyagi jogi felülvizsgálati okokra hivatkozás viszont alaptalan, mert a cselekmény a bírói gyakorlatra is figyelemmel maradéktalanul megvalósította a garázdaság bűncselekményének törvényi tényállási elemeit.

Az eljárásjogi szabálysértésre hivatkozás sem alapos, mivel a másodfokú bíróság a vonatkozó jogszabályoknak és bírói gyakorlatnak megfelelően mellőzte a rongálás vétségének megállapítására utalást és bírálta el érdemben az elsőfokú ítéletet.

A Legfőbb Ügyészség indítványára tett észrevételében és a nyilvános ülésen a védő a felülvizsgálati indítványban foglaltakat változatlanul fenntartotta. Kiemelte, hogy a cselekmény néptelen utcán a hajnali órákban, - munkaszüneti napon, éppen a tavaszi óraátállítás hajnalán - valósult meg, amikor a korai munkába menőkkel sem lehetett számolni. Mindezen körülményeket maga a terhelt is észlelte, így szándéka még eshetőlegesen sem terjedhetett ki riadalom keltésére, vagy megbotránkoztatásra.

A nyilvános ülésen a legfőbb ügyész képviselője átiratukkal egyezően nyilatkozott, míg a terhelt csatlakozott a védője által előadottakhoz.

A Legfelsőbb Bíróság a támadott határozatokat az indítványban kifejtettekre figyelemmel a Be.416.§-a (1) bekezdésének a/ és c/ pontjában foglalt okokból - utóbbi tekintetben hivatalból is - vizsgálta.

Ugyanakkor az indítványnak a Be.4.§-a (2) bekezdésének sérelmére hivatkozó, a bizonyítékok mérlegelését és a megállapított

tényállást vitató, ekként törvényben kizárt érveivel a Be.423.§-a (1) bekezdésének előírásaira figyelemmel nem foglalkozott.

Érdemben pedig, egyetértve a Legfőbb Ügyészség jogi álláspontjával, az indítványt mind anyagi jogi, mind eljárásjogi okból alaptalannak találta.

A Btk.271.§-ának (1) bekezdésében meghatározott garázdaság vétségét az követi el, "aki olyan kihívóan közösségellenes, erőszakos magatartást tanúsít, amely alkalmas arra, hogy másokban megbotránkozást vagy riadalmat keltsen, ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg".

A kialakult bírói gyakorlatnak megfelelően e bűncselekmény megállapításának együttes feltétele, hogy az elkövető kihívóan közösségellenes, másokat semmibe vevő, tudatosan antiszociális magatartást tanúsítson; cselekménye erőszakos jellegű legyen; továbbá alkalmas legyen arra, hogy másokban megbotránkozást, vagy riadalmat keltsen.

E három tényállási elem bármelyikének hiánya esetén a garázdaság bűncselekménye nem állapítható meg. (HGY.1589.sz. elvi határozat) Egységes a bírói gyakorlat abban is, hogy - más magatartások mellett - a közterületen parkoló járművek, a köztéri szobrok, létesítmények stb. szándékos megrongálása vagy mindezek megkísérlése is feltűnően durva, egyben kihívóan közösségellenes magatartás. Ennek megítélését nem érinti, hogy a cselekmény ténylegesen milyen kárral jár, utóbbinak csak a szándékos rongálás szabálysértési vagy bűncselekményi alakzatainak elhatárolásánál, és - a Legfelsőbb Bíróság BKv.34. számú véleményének megfelelően - a garázdaság és a rongálás bűncselekményének egyes esetekben halmazatban történő megállapításánál van jelentősége.

Az irányadó tényállás alapul vétele mellett nem lehet kétséges, hogy a terhelt a parkoló járművek tükreire mért, egyik esetben kárt is okozó ütésekkel kihívóan közösségellenes és erőszakos magatartás tanúsított.

Tévesen hivatkozott az indítvány arra, hogy a garázdaság harmadik tényállási eleme, a cselekmény másokban megbotránkozás, vagy riadalom keltésére alkalmassága, nem állapítható meg, mivel a cselekmény a hajnali órákban, egy kihalt utcán valósult meg, illetve, mert a terhelt is abban a tudatban cselekedett, hogy magatartásának nincsenek szemtanúi.

A garázdaság törvényi tényállása nem követeli meg azt, hogy a cselekmény másokban megbotránkozást, vagy riadalmat keltsen. Elegendő az, hogy a cselekmény erre alkalmas legyen. A garázdaság bűncselekménye tehát ily módon veszélyeztető jellegű.

Ennek megfelelően a megbotránkozás, riadalom keltésére alkalmasság nem a jelenlévő "mások" általi észlelés tényét, hanem annak reális - egyébként akár távoli - esélyét feltételezi. (BH.1998/67. sz. eseti határozat, Legfelsőbb Bíróság Bfv.III.992/2007/6. számú és Bfv.II.91/2008/5. számú határozata)

Kétségtelen, hogy az 1978. évi IV. törvény, a Btk. hatályba lépése után egy ideig az ítélkezési gyakorlat - összefüggésben a Btk.271.§-ához fűzött miniszteri indokolás ezzel kapcsolatos kifejtésével is - bizonytalanságot mutatott abban, hogy a kihívóan közösségellenes erőszakos magatartások is csak akkor alkalmasak-e megbotránkozás, riadalom keltésére, ha kifejtésüket mások, - legalább két személy, - közvetlenül észlelik, illetve az is szükséges-e, hogy azt még ezen túli, szélesebb kör is észlelhesse.

Ezt tükrözte például az indítványban hivatkozott, a BH-ban 1992/83. számon közzétett eseti határozat és ezzel függött össze a hivatkozott jogirodalmi álláspont is.

A fentebb kiemelt Legfelsőbb Bírósági határozatokból is kitűnően azonban a bírói gyakorlat ezen szűkítő feltételt nem találta alkalmazhatónak. Erre azért sem látott lehetőséget, mivel a törvényi tényállásba a jogalkotó a más, vagy mások előtt elkövetést, mint tényállási elemet, nem vette fel.

Ekként a terheltnak közterületen, hajnali órákban megvalósított, kihívóan közösségellenes erőszakos cselekménye, amelynek mások általi észlelésére minden lehetőség megvolt - és amelyet egyébként egy szolgálatban lévő, majd intézkedő rendőr észlelt is - maradéktalanul alkalmas volt megbotránkozás és riadalom keltésére.

Kétségtelen, hogy a cselekmény elkövetésétől annak jogerős elbírálásáig több mint 4 év telt el. Miután azonban a Be.416.§ (1) bekezdés b/ pontja tilalmazza a törvényes keretek alapulvételével kiszabott büntetések, illetve intézkedések vizsgálatát, a Legfelsőbb Bíróság az alkalmazott próbára bocsátással, mint intézkedéssel kapcsolatban elvi megállapítást sem tehetett.

Alaptalan az indítványnak az abszolút eljárásjogi szabálysértésre hivatkozása is.

A Be.416.§. (1) bekezdésének c/ pontjában felsorolt eljárási szabálysértések között a Be.373.§ (1) bekezdésének III/b. pontja abszolút eljárási szabálysértésként határozza meg, - amint arra az indítvány is helyesen hivatkozott - ha az elsőfokú ítélet indokolása a rendelkező résszel teljes mértékben ellentétes.

Azonban a következetes bírói gyakorlat szerint az elsőfokú ítélet

rendelkező részében foglaltak tekintetében a bíróság által kihirdetett - ítéleti feljegyzésben is rögzített - rendelkezések az irányadók. Amennyiben pedig - mint jelen esetben is - a kihirdetett és az indokolással írásba foglalt ítélet rendelkező része között eltérés jelentkezik, a felülbírálat alapját a kihirdetett ítélet képezi. (BH.1981/267. számú eseti határozat) Ehhez igazodóan a másodfokú bíróság a rongálás vétségére utalás mellőzésével törvényesen helyesbítette az írásba foglalt elsőfokú ítélet rendelkező részét. Ebből következően hatályon kívül helyezési kötelezettsége nem volt és nem lehetett. Így a fellebbezés során irányadó elsőfokú ítéleti rendelkezések és az elsőfokú ítélet indokolása között sem állapítható meg felülvizsgálati okot jelentő ellentét.

Az abszolút eljárásjogi okok hivatalból történő vizsgálata során a Legfelsőbb Bíróság más, a Be.373.§ (1) bekezdés b/ vagy c/ illetőleg II-IV. pontja szerinti okot sem észlelt.

A kifejtettekben következően így a felülvizsgálati indítványt alaptalannak találta; ezért a Pesti Központi Kerületi Bíróság és a Fővárosi Bíróság támadott határozatait a Be.426.§-a alapján hatályukban fenntartotta.

A végzés elleni fellebbezés illetőleg felülvizsgálat tilalmáról a Be.3.§-ának (4) bekezdése és 416.§-a (4) bekezdésének b/ pontja rendelkezik. Az ismételt felülvizsgálati indítvány előterjesztését a Be.418.§-ának (3) bekezdése és 421.§-ának (3) bekezdése tilalmazza.

A Legfelsőbb Bíróság végzése a Be.420.§-ának (1) bekezdésén alapul.

Budapest, 2009. március 31.

Dr. Édes Tamás s.k. a tanács elnöke, Dr. Szabó Péter s.k. előadó bíró, Dr. Horváth Ibolya s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

bírósági ügyintéző
MGy